

Σύλη Μεσοπο

200

Η ΕΞΟΔΟΣ
ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ
ΤΩΝ ΤΕΘΝΕΩΤΩΝ ΚΑΙ ΖΩΝΤΩΝ
ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΟΡΔΟΡΟΥΜΠΑ

ἑποστράτου ἀνθυπο οὐχιδῶ τοῦ Πεζικοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Handwritten signature and blue stamp reading ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΗΧΑΣ ΕΦΟΡ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΑΘΗΝΗΣΙ

1882

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Κοινὸν

Τέκνον καὶ γὰρ τῆς πόλεως τοῦ Μεσολογγίου, μεθ' ὅλας τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις ἔγραψα ποίημα, ὅπως ἐκφωνήσω τοῦτο, τὴν ἡμέραν τῆς τελετῆς τῆς ἐξόδου τοῦ ἡρωικοῦ Μεσολογγίου τοῦ τ. ἔ. Ἀλλ' ἔνεκα λόγων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεώς μου, μὴ δυνηθεὶς νὰ μεταβῶ ἐκεῖ καὶ ἐξιστορήσω, ὅτι ἐξεπόνησα, ἀπεφάσισα προσθέσας καὶ ὅτι ἀκόμη εἰς τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἠδυνήθην νὰ συλλέξω, ὅπως τυπώσω τοῦτο καὶ παραδῶσω εἰς τὴν κρίσιν τοῦ κοινοῦ, καὶ τὴν μνήμην τῶν ἀθανάτων ἡρώων, τῶν διὰ τῆς γενναιότητος, καὶ τοῦ ποταμοῦ τῶν χυθέντων αἱμάτων των, ἐλευθερωσάντων τὴν μικρὰν ταύτην γωνίαν, ὅπου ἡμεῖς σήμερον ἐρχόμεθα νὰ ψάλλωμεν τὰ Ἡρώα κούτων, μὴ δυνάμενοι νὰ φανώμεν ἀντάξιοι ἐκείνων, τῶν ἀθανάτων.

Εὐελπιστῶ ὅτι τὸ φιλόμουσον Κοινὸν, θέλει με βρῆθῃσιν, ὅπως προβῶ, εἰς τὴν δημοσίευσιν καὶ ἄλλων μου ἔργων.

Ἀθῆναι τῇ 18 Ἰουλίου 1832.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΡΑΘΟΥΜΗΑΣ

ἀπόστρατος ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ.

Η ΕΞΟΔΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

Καὶ τί ἦλθα νὰ εἰπῶ ;
τί, ἄρα ἐδῶ πατῶ ;
ὦ ! τρέμω νὰ σταθῶ
τί Ἑλλήν εἶμ' ἐγώ ;

Σωπάτ. . . ἀκούω μιὰ φωνή !
ὦ !! φαίνεται μοι ὅσιν βραχνή.
Κάτω λέγει μᾶς πατεῖς
τί ἀνέβης νὰ εἰπῆς ;

Κι' ἄλλη δυνατώτερη
αὕτῃ 'ναι τρομερώτερη !

Ξεύρεις ἄρα ποῦ πατεῖς ;
πρέπει νὰ συλλογισθῆς.
Ἀχάριστος γεννεά !
τοῦτ' ἀκούω δυνατά.

Δὲν εἴσθε σεῖς παιδιὰ μας
ἀπὸ κόκκαλα δικὰ μας,
σᾶς κάμαμε ἀπόπαιδα,
διότι ἐντρεπόμεθα.

Νὰ λογίζεσθε παιδιὰ μας ;
ἀπ' τὰ σπλάχνα τὰ δικὰ μας !
ἢ μεγάλη ἀνανδρεία
θὰ σᾶς φέρῃ ἀτιμία.

Ναί ! δὲν εἶθε σεῖς παιδιὰ μας
ἀπ' τὰ σπλάχνα τὰ δικά μας,
νὰ ντραπῆτε, τοὺς φελάχους,
καὶ τοὺς Σέρβους καὶ τοὺς Βλάχους !

Σὰς γελαῖ τὸ Μαυροβοῦνι,
καὶ τῆς Βουλγαριᾶς τὸ ντέλφι,
μὲ χοροὺς καὶ μὲ ἀρχοῦδαις
ξεσκληθῶσαν τὸ ντοβλέτι.

Ἄλλ' ὅχι μὲ τὴν διακονίαν
ταῖς πόρταις νὰ βαρῆτε,
σεμπάπι νὰ γυρεύετε
καὶ νὰ παρακαλῆτε.

Μᾶς τᾶπεν ὁ γέρω Βελῆς
στενάζοντας μᾶς λέγει
πάει πατρίδα ἀδελφοί . . .
καὶ ἤρχισε νὰ κλαίγῃ.

Μᾶς εἶπε σὰς ἐρμήνευε
πονοῦσε τὴν Πατρίδα !
κι' ὡς γνωστικὸς ἠννόησε
πῶς δὲν ὑπάρχ' ἐλπίδα !

Μὲ τ' ἄρματά μας ἄνδρροι
ρίπτετε στὸν ἀέρα
ρίπτετε στὰ πλατάνια
στὴν ράχιν, ἐκεῖ πέρα.

Αὐτὸ σὰς παραγγείλαμεν
νὰ μεταχειρισθῆτε ;
Νὰ μᾶς ντροπιᾶστε τ' ἄρματα,
ὀλίγο νὰ ντραπῆτε,

Καὶ κάθε χρόνο μάθατε
 ἡμέραν τῶν Βαΐων
 Νὰ κάμνετε μνημόσυνον
 τί ἐννοεῖτε ; ποίων ;

Πολὺ καλὰ γνωρίζετε
 ὅτι τὸ δίκαιόν μας
 τὸ πλήρωσε πάρα πολὺ
 αὐτὸς ὁ πλαστοργός μας

Ἐν μόνον ὑπολείπεται
 ἐδῶ ποῦ συναθρεῖσθε
 νὰ δεηθῆτε στὸν Θεὸν
 γιὰ νὰ μᾶς ἀναστήσετε.

Νὰ τήνε σπρώξωμεν εὐθύς
 τὴν μαρμαρένια πόρτα
 καὶ νὰ ζώσθωμεν τ' ἄρματα !
 ὡς ζώσθημεν καὶ πρῶτα.

Μὲ βῆμα ὑπαρήφαγον
 νὰ βγαίνῃ ἕνας ! ἕνας !
 Νὰ μᾶς κυτάξ' ὁ οὐρανὸς
 μὲ ὅλους τοὺς ἀστέρας.

Νὰ μᾶς ἰδοῦνε οἱ δειλοὶ
 τὸ αἶμά τους νὰ χάσουν
 ἡμαρτον . . . θὰ φωνάζουνε
 χι' αὐτὸ δὲν θὰ προφθάσουν

Μὴ, πρὸς Θεοῦ τολμήσετε
 νὰ πῇτ' ἐλευθεργιὰ
 τὸ τραγοῦδ' ἐκεῖνὸ ποῦ λέτε
 Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη καὶ λοιπά.

Ἦ ἐλευθεργιὰ σὰς ἔφυγε !
 ξενοίχισε τὸ σπῆτι
 κί' ὅτι τῆς χρεωστούσατε
 τὰ ἔκαμε ρεσίτι.

Τί νὰ καθήσῃ μὲ ἐσᾶς ;
 νὰ τὴν περιφρονῆτε ;
 καὶ μὲ τὴν ἀνανδρον φωνὴν
 νὰ τήνε τραγουδῆτε ;

Μὰ, πότε ἐμυρίσθητε
 μπαρούτι στὸ κανόνι ;
 στὸν οὐριον τὸν ἄνεμον
 πιάνετε τὸ τιμόνι.

Μόνον εἰς τὰ γενέθλια
 μυρίζετε μπαρούτι
 ὅταν γεννᾷ ἡ Βασίλισσα
 μπάμ, μπούμ, τὸ κρούπι.

Πῶς ; δὲν ἐξεθυμώσατε
 μᾶς βρύζετε μιὰ ὥρα
 ὅτι μᾶς εἶπαν οἱ τρανοὶ
 δὲν τάχουσεν ἡ χώρα ;

Δὲν μᾶς πῆραν τὰ παιδιὰ μας
 εἰς τὴν ἐπιστρατείαν,
 καὶ φόρους δὲν πληρόνωμεν
 εἰπῆτε τὴν αἰτίαν ;

Φόρον ἐκ φίλτρου αἵματος
 σπαράχθηκε ἡ καρδιά μας
 μὲ τὰ βιολιὰ ἐφεύγανε
 ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ μας.

Ὡς αἰετοὶ ἐπέταγαν
αὐτοὶ οἱ ἔγγονοί Σας
καὶ πρῶτα ἔτρεχαν ἐδῶ
νὰ πάρουν τὴν εὐχὴ Σας.

Εἰπέτε Ἑλληνόπαιδες
πῶς ! δὲν εἶναι ἀληθές ;
πόσος καιρὸς ἐπέρασε ;
μᾶς φαίνεται προχθές.

Ποῦ, εἶναι τὰ παιδάκια μας
μισὰ δὲν ἐγυρίσαν. . . .
ὦ ! τὰ καυμένα τί νὰ εἰπῶ ; !
οἱ ἱατροὶ τὰ σχίσαν ! !

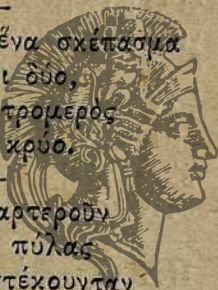
Τοὺς δίδαν ἔνα σχέπασμα
γὰ σκεπασθοῦναι δύο,
τότε χειμῶνας προμερὸς
πεθάναν ἀπ' τὸ κρυό.

Οἱ-νοσοκόμοι καρτεροὺν
ὀλάνοικτας τὰς πύλας
οἱ νεκροτόμοι στέκουνταν
μὲ ἀνοικτὰς λεπίδας.

Σφαίρας βγάζετε γιατροὶ
ἢ καρδιά σας δὲν πονεῖ ;

Ναί· ταῦτα πάθαμεν ἡμεῖς
ἀλλὰ οἱ ὁμογενεῖς,
ποῦ τὰ σταλέντα χρήματα,
καὶ τί νὰ εἰπῇ κἀνεῖς ;

Τῆς ἀμύνης τὸ ταμεῖον
ποῦ εἶναι δὲν μᾶς δείχνουν ;

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἄφοῦ ἐτσέπωσαν καλὰ
ζητούσαν τὴν εἰρήνην
φθάνουν αὐτὰ ποῦ πήραμε
(καλὰ ἦναι) τί νὰ γείνη;

Τί θέλετε μᾶς ἔλεγον
πόλεμον μὲ τὸν Τοῦρκο
θέλομεν, καὶ θέλομεν
τὴν στρατεῖαν τοῦ Γούρκου.

Τὴν Ἄρτα τὴν ἐπήραμε
τὴν Θεσσαλία ὅλη
τί θέλετε μωρὲ παιδιὰ,
νὰ δώσουν καὶ τὴν Πόλι;

Καὶ ἔτσι ἡσυχάσαμεν
καθεὶς εἰς τὰ αὐτὰ του
κ' ἐκλείναμεν τὴν κεφαλὴν
στὸν Τοῦρκο ἀπὸ κάτου

Ποῦνε στρατὸς (μᾶς ἔλεγον)
δὲν εἶν' πεπειραμένος,
ὅλος εἶναι ἀγύμναστος
κακῶς ὁργανισμένος.

Προδόται! ποῦ τὰ λέγετε,
εἰς τοὺς Ἀβυσινέζους;
ἢ εἰς τὸ κράτος τ' οὐρανοῦ
ἔς ἐκείνους τοὺς Κινέζους;

Κολοκοτρώνης, Ἀξελὸς
Τερτίπης, Μπαϊραχτάρης (1)

(1) Ὁ ἐπιλοχίας Λάγιος.

αὐτοὶ δὲν ἐπολέμησαν
ὥς ὁ θεὸς ὁ Ἄρης ;

Καὶ πόσους ἄλλους νὰ σᾶς πῶ ;
ἄς ἔλθῃ αὐτὴ ἡ ὥρα
νὰ δῇτ' αὐτοὺς τοὺς Ἑλληνας
ποῦ τὴν γερνοῦν τὴν πρῶρα

Σεῖς δὲ τοὺς σταματήσατε
ὥς ἄνδρoι ποῦ εἴσαστε.

Τὸν κάμπον τὸν θεσσαλικὸν
ὥς λέοντες τηροῦσαν !
καὶ ἐτροχοῦσαν τάρματα
πῶς νᾶταν νὰ πηδούσαν.

Γεναιότατοι πατέρες
ταῦτα πράξαμεν ἐτότες

Καὶ μὴ μᾶς ἀποπέρνετε
καὶ μὴ μᾶς καταργιέσθε
εἰπῆτε ἔχομεν δίκαιον
μὴ ἄνδρους μᾶς λέτε.

Δὲν κάμαμεν τὸ χρέος μας
μὲ ὅλην τὴν προθυμίαν ;
κ' ἐτρέξαμ' εἰς Κραθασαρᾶ
καὶ ἄλλοι εἰς Λαμίαν ;

Στάσου νὰ σᾶς ρωτήσωμεν
στὸ Βραχῶρ' ἐδῶ κοντὰ
τὸ Κρούπ κανόνι ἀκούετο
καὶ βροντοῦσε δυνατά.

Σᾶς κύταζ' ὁ γέρο Βελῆς
 κουνούσε τὸ κεφάλι
 καὶ ἔτριζε τὰ δόντια του!
 νὰ βλέπη τέτοιο χάλι.

Σᾶς ἔλεγ' ὁ αἰμύνηστος
 θυμηθῆτ' ὁρὲ παιδιὰ
 τοὺς λόγους 'δῶ τοῦ γέροντος
 ἂν θὰ δῆτε 'λευθεριά.

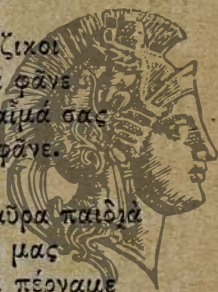
Πῶς τὸ γνωρίζεις στρατηγέ;
 (τοῦ ἔλεγον οἱ ἄλλοι)
 δὲν θὰ βρεθῇ κάνεις γιὰ μᾶς
 μὲ γνῶσι στὸ κεφάλι;

Ναί· ὄχι κακορρίζικοι
 ὅλοι εἶναι γιὰ νὰ φάνε
 νὰ πέρνουνε τὸ αἷμά σας
 καφὰ νὰ τὸ ρουφάνε.

Τί νὰ σᾶς πῶ μαῦρα παιδιὰ
 ἡμεῖς τὰ ἄρματα μᾶς
 κρυφὰ, κρυφὰ τὰ πέρναμε
 'πὸ κάτω ἀπ' τὴν ποδιά μᾶς.

Κρυφὰ τὰ δοκιμάζαμε
 ἡμεῖς τὰ ἄρματα μᾶς!
 καὶ ἀπὸ κάτω εἰς τὴν γῆν
 τὰ πέρναμε κοντά μᾶς.

Καὶ ὅταν θέλῃς γιὰ νὰ φᾶς
 κρυφὰ νὰ μαγηρεύῃς,
 ἂν σὲ ρωτήσουν ἔφαγες,
 σὺ πάλιν νὰ γυρεύῃς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Δέν εἶν' ἐδῶ τὸ θέατρον
 νὰ λέτε φόρα, φόρα!
 κρυφὰ νὰ ἐτοιμάζεσθε
 νὰ μὴ σᾶς ξεύρ' ἡ χώρα.

Τι' αὐτὸ σᾶς λέγω μάτια μου
 πόλεμος δέν θὰ γείνη
 φοβεῖσθε πάρα πολὺ
 τὰ ὅπλα τοῦ Μαρτίνη.

ὦ! μέγα πνεῦμα στρατηγέ
 εἶχες εἰς τὴν καρδίαν
 τὰς ἐπιδείξεις ἐβλεπες
 σχηματίσεις δειλίαν.

Καὶ ἓνα ἄλλο θὰ σᾶς πῶ
 διὰ τοὺς Μπουλουξήδες
 μὰ ποῦ τοὺς ἐδιὰλέξατε
 αὐτοὺς τοὺς τενεκετζήδες

Πήρατε φῶς ἡλεκτριχόν,
 τοὺς ἤῤρατε εὐθύς;
 καὶ αὐτοὶ καλὰ σᾶς κάμαν
 θέσαν τὰ ὅπλα κατὰ γῆς.

Τὰ πήρανε οἱ Τοῦρκοι
 κεῖνοι οἱ Μπασιμπούζοῦκοι

Δέν τοὺς ἔφαγαν αἱ βδέλλαις;
 δέν ἐχάσαν φουστανελαῖς;

Ἐχώθησαν ὡς τὸν λαιμὸ
 καὶ τί ἄλλο νὰ σᾶς πῶ;

ἐβουλιάζανε στὸ βάλτο
εἰς τὴν Ἑπειρὸν 'κεῖ κάτω.

Τὰ χρήματα τὰ φάγανε
τίποτε δὲν ἐκάμανε,
δὲν τοὺς αἰχμαλωτῆσαν
οἱ Τοῦρκοι δὲν τοὺς φτύσαν;

Ἐδῶ τὸ νοστιμώτερον
γυρνοῦν μᾶς φοβερίζουν
χρήματα θέλουν τὰ παιδιὰ
νὰ φᾶν καὶ νὰ γλεντήσουν.

Ἄλλος ζητᾷ παράσημα
γιά τὴν καταστροφὴν μας
τοὺς δώσαν πάλιν οἱ χουτοὶ
οἱ ἔξυπν' ὑπουργοὶ Μας.

Νομίζουν δὲν τοὺς κύταξα
πρὸ μνημῶ μου διαβαίνει
τόσον καλά τοὺς μέτρησα
στὸ μπόι ἕναν, ἕναν.

(Σκιὰ Ἀθανασίου Διάκου).

Καραϊσκάκη 'μήλισες
ν' ἀφήσης καὶ ἐμένα
τὰ ἐντόσθιά μου θὰ εἰποῦν
αὐτὰ τὰ σουβλισμένα!

Ἄχ! Σπλῆνα καὶ καρδιά μ' ἄρχισε
νὰ εἰπῇτ' ἂν σᾶς πονοῦσεν
ὁπότεν 'κείνο τὸ σουβλί
ἐτότε σᾶς τριποῦσεν!

Δὲν μᾶς πονοῦσεν ἥρωα!
 διψοῦσαμε λιγάκι
 τὸ στόμα σου ἐφώναζεν
 ἄχ! ἴλιγο νεράκι!

Καὶ τότε Τοῦρκος ὁ φρουρὸς
 ἀμέσως σὲ ποτίζει
 καὶ δὲν ἡσθάνθης τὴν πυράν
 ποῦθελε νὰ σὲ ψήσῃ.

Τάχοῦτε τί ἐπάθανε
 οἱ τότε μπουλουξήδες;
 μὰ δὲν πηγαίνουν στὰ χωριά
 ζητῶντας καφετζήδες.

Δὲν τοὺς δωρῆζαν ἄλογα
 γιὰ νὰ καβαλικέψουν
 συντρόφους δὲν τοὺς ἀφίαν
 νὰ πάγουνε νὰ κλέψουν.

Ἄλλὰ καὶ πάλι παστρικοὶ
 ἀν τοὺς ρωτήσης θὰ σοῦ πῇ
 δὲν ἦτανε αὐτὸς . . . ἐκεῖ

Ἄλλος ἦν τότε ὁπλαρχηγὸς
 καὶ δὲν ἦτανε αὐτός.

Καὶ μὲλα ταῦτα μάτια μου
 εἰς τὰς ἐφημερίδας
 τὸν ἐκθειάζουν ἦτανε
 ὡς νέος Πελοπίδας.

Ἄλλὰ κύριε Τρικούπη
 νὰ φυλάττης τὸ μπαροῦτι

νά τὸ δίδης κεί π' ἀξίζει
διὰ νὰ μοσχομυρίζῃ.

"Αλλὰ δὲν σοῦ λέγω τώρα
ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖν' ἡ ὥρα.

Τώρ' ἀποτείνομαι εὐθὺς
στοὺς ἥρωας πατέρας
εὖρομεν καὶ μεῖς ἄνθρωπον
στὰς ἰδικάς μας 'μέρας.

Εἶναι σπλάχνα τοῦ Τριχούπη
τοῦ Μεσολογγίου γόνος
ἀπ' τὸν πατέρα τ' μάθετε
νὰ σᾶς περνάῃ ὁ πόνος.

Τὰ κρίματά μας σώθησαν
παρέλαβε τὸ κράτος
καὶ κυβερνᾷ με φρόνησιν
ὡς καὶ ὁ πατήρ τ' ἀπαρallάκτως.

"Ηκουσε τὰ 'γυπτιακά
ἀμέσως ἀρματώνει
τὰ δύο μας θωρακωτά
κ' οἱ ναῦται διαλεγμένοι

Σαλαμηνία 'πὸ κοντὰ
τὴν θάλασσα τὴν σχίζει
πετοῦν' ἀπάν' ἀπ' τὸν ἀφρὸ
τὸ κῦμα κιτρινίζει.

"Εφθασαν εἰς τὴν Αἴγυπτον
ὁ Σέυμουρ τὰ δέχθη
τὸν Ξέρξ' αὐτὰ κτυπήσανε
εἶπε καὶ ἐρωτεύθη.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000050664

Τοῦ φάνηκε τοῦ Ναύαρχου
 πῶς ἦν στήν Σαλαμίνα
 πῶς ἦτον μέ τὸν Περικλῆ
 ἀντίκρυ στήν Ἀθήνα.

Κι' ὅταν ἡγχυροβόλησαν
 οἱ Ἕλληνες ρωτούσαν
 τί πλοῖα ἦν, Ἑλληνικά;
 καὶ ἔδακρυροοῦσαν.

ὦ! τί χαραῖς ποῦ ἔκαμαν
 (καὶ ἄς ἦτον πυκραμένοι)
 ἔλεγον ἄς πεθάνωμεν!
 ἡ ὥρα εὐλογιμένη.

Καὶ ὁ στρατὸς ἦν ἕτοιμος
 εὐζῶνες φουστανέλα!
 τὸν Σέυμουρ κυτάζουνε
 νὰ τοὺς εἰπῇ τὸ ἔλα!

Θὰ τρέξουνε ὡς λέοντες
 εἰς τὴν Ἀλεξανδρεία
 νὰ καταλάβ' ὁ Ἀραμπης
 Ἑλληνικὴν ἀνδρεία.

Νομίζω εὐχαριστήθητε
 Πατέρες δοξασμένοι
 καὶ θὰ τὸ τραγουδήσωμεν
 ἵπτα κόκκαλα βγαλμένη.

Αἶ! Σᾶς ἀρέσουνε αὐτά;
 (βλέπομεν ἦν ἀληθινὰ)
 καὶ ἀπὸ καρδιᾶς χαροῦμεν
 ἥρωας νὰ σᾶς ἰδοῦμεν!

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ